

TERMINY PRZEDAWNNIENIA ROSZCZEŃ W SPRAWACH TRANSPORTOWYCH

Omawiając kwestię przedawnienia roszczeń w sprawach transportowych, należy zwrócić szczególną uwagę na to jakie przepisy są właściwe dla danej usługi transportowej. Terminy przedawnienia roszczeń w sprawach transportowych możemy podzielić na 2 rodzaje:

1. terminy przedawnienia roszczeń według Konwencji CMR
2. terminy przedawnienia roszczeń według ustawy Prawo przewozowe

ewentualnie, jeśli dana umowa podlega w całości prawu zagranicznemu zastosowanie mają w pierwszej kolejności przepisy ustawodawstwa danego kraju.

1. TERMINY PRZEDAWNNIENIA ROSZCZEŃ WEDŁUG KONWENCJI CMR

Pierwszą, najważniejszą kwestią w zakresie przedawnienia roszczeń w międzynarodowym przewozie jest sprawdzenie jaki dla danej usługi transportowej jest właściwy wskazany akt prawny, co zależy przede wszystkim od tego na jakiej trasie jest wykonywany przewóz. Zgodnie bowiem z art. 1 Konwencji CMR, stosuje się ją do *wszelkiej umowy o zarobkowy przewóz drogowy towarów pojazdami, niezależnie od miejsca zamieszkania i przynależności państwowej stron, **jeżeli miejsce przyjęcia przesyłki do przewozu i miejsca przewidziane dla jej dostawy, stosownie do ich oznaczenia w umowie, znajdują się w dwóch różnych krajach**, z których przynajmniej jeden jest krajem umawiającym się.* Zatem, aby dla danej umowy przewozu zastosowanie miały przepisy Konwencji CMR, wystarczy, by miejsce załadunku bądź rozładunku towaru znajdowało się przykładowo we Francji, w Niemczech bądź innym państwie, które jest stroną niniejszej Konwencji.

Głównym terminem przedawnienia roszczeń, które mogą wynikać z przewozów podlegających Konwencji CMR jest **1 rok**. Jednak w przypadku złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa, termin przedawnienia się wydłuża - wynosi **3 lata**. Analizując termin złego zamiaru lub niedbalstwa, należy zadać sobie pytanie – kiedy taka sytuacja występuje?

Otóż w omawianym akcie prawnym mamy wprost wskazane, że w sytuacji, czy wystąpił zły zamiar bądź niedbalstwo za przeanalizowanie i zbadanie tej kwestii odpowiedzialny jest sąd rozpatrujący daną sprawę. Zgodnie z treścią wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 czerwca 2019 roku o sygn. I AGa 16/19, *„brak jest legalnej definicji zarówno złego zamiaru, jak też niedbałości zrównanej ze złym zamiarem. W tej mierze należy odwołać się do orzecznictwa, zgodnie z którym przypisanie określonej osobie niedbalstwa uznaje się za uzasadnione wtedy, gdy **osoba ta zachowała się w określonym miejscu i czasie w sposób odbiegający od właściwego dla niej miernika należytej staranności**. Przez rażące niedbalstwo rozumie się natomiast **niezachowanie minimalnych (elementarnych) zasad prawidłowego zachowania się w danej sytuacji**. O przypisaniu pewnej osobie winy w tej postaci decyduje więc zachowanie się przez nią w określonej sytuacji w sposób odbiegający od miernika staranności minimalnej”*.

W tym zakresie warto nadmienić, że zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego wobec osób prowadzących działalność gospodarczą obowiązują wyższe kryteria należytej staranności: *“Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności.”* (art. 355 § 2 k.c.).

Jako przykład rażącego niedbalstwa przy wykonywaniu usług transportowych można podać:

- zastosowanie przez przewoźnika nielegalnego zastawu na towarze,
- złamanie innych postanowień umowy np. dotyczących zakazu podzlecania towaru albo zakazu przeładowania na inny środek transportu,

- naruszenie przez przewoźnika zasad dotyczących bezpieczeństwa lub higieny przewozu.

Od kiedy zatem liczyć termin przedawnienia?

Zgodnie z art. 32 Konwencji CMR, przedawnienie biegnie:

- 1) w przypadkach częściowego zaginięcia, uszkodzenia lub opóźnienia dostawy - **począwszy od dnia wydania towaru;**
- 2) w przypadkach całkowitego zaginięcia - począwszy od trzydziestego dnia po upływie umówionego terminu dostawy, albo, jeżeli termin nie był umówiony - **począwszy od sześćdziesiątego dnia po przyjęciu towaru przez przewoźnika;**
- 3) we wszystkich innych przypadkach - **począwszy od upływu trzymiesięcznego terminu od dnia zawarcia umowy przewozu.**

Uwaga - “wszystkie inne przypadki”, o których mowa w pkt 3 to m. in. roszczenie o zapłatę frachtu na rzecz przewoźnika. Oznacza to, że zazwyczaj ma on dłuższy termin na realizację swoich roszczeń (w sumie 15 miesięcy od dnia zawarcia umowy przewozu) niż nadawca na realizację uprawnień szkodowych (opóźnienie, zaginięcie, uszkodzenie towaru).

Z kolei roszczenie przewoźnika przeciwko kolejnemu przewoźnikowi przedawnia się po upływie jednego roku od dnia wypłaty odszkodowania na rzecz podmiotu uprawnionego lub dnia wydania orzeczenia sądowego (art. 39 ust. 4 Konwencji CMR).

Co ważne – dnia wskazanego jako wyjściowego dla biegu przedawnienia nie wlicza się do terminu przedawnienia.

Ważną funkcję w kwestii przedawnienia roszczeń pełni pisemna reklamacja, gdyż zawiesza ona przedawnienie aż do dnia, w którym przewoźnik na piśmie odrzuci reklamację i zwróci załączone do niej dokumenty. W sytuacji, gdy reklamacja zostanie

przyjęta jedynie częściowo – bieg przedawnienia wznawia się tylko dla tej części reklamacji, która pozostaje sporną.

Bardzo ważne jest pilnowanie terminu przedawnienia w prawie międzynarodowym, bowiem roszczenie, które się przedawniło nie może zostać więcej podnoszone – **nawet w postaci wzajemnego powództwa lub zarzutu.**

2. TERMINY PRZEDAWNIEŃ ROSZCZEŃ WEDŁUG USTAWY PRAWO PRZEWOZOWE

Prawo krajowe również może mieć zastosowanie do przewozów międzynarodowych, jeżeli umowa międzynarodowa nie stanowi inaczej. Jednak konwencja CMR względem prawa krajowego ma bezwzględnie obowiązujący charakter, dlatego stosuje się ją w pierwszej kolejności. Tytułem przykładu - ustawa Prawo przewozowe będzie miała zastosowanie do umowy przewozu, gdy **usługa transportowa będzie wykonywana na terenie Polski, ewentualnie jeśli umowa dotyczy przewozu kabotażowego, a jej strony ustalą, że do ewentualnych sporów będzie stosowane prawo polskie.**

Zgodnie z art. 1 ustawy Prawo przewozowe, reguluje ona „*przewóz osób i rzeczy, wykonywany odpłatnie na podstawie umowy, przez uprawnionych do tego przewoźników, z wyjątkiem transportu morskiego, lotniczego i konnego*”. Co ważne, przepisy tej ustawy stosuje się także odpowiednio do przewozu nieodpłatnego, wykonywanego przez przewoźnika.

Termin przedawnienia w polskim prawie transportowym, podobnie jak w Konwencji CMR - wynosi **1 rok**. Jednakże roszczenia z tytułu opóźnienia w przewozie, który nie spowodował ubytku lub uszkodzenia przesyłki przedawniają się z upływem **2 miesięcy** od dnia wydania przesyłki.

Od kiedy możemy liczyć termin przedawnienia?

Podobnie jak przepisy Konwencji CMR, **art. 77 ust. 3 Prawa przewozowego** także reguluje kwestię terminów, od których możemy liczyć bieg przedawnienia. Mianowicie, termin przedawnienia liczymy dla roszczeń z tytułu:

- 1) utraty przesyłki - **od dnia, w którym uprawniony mógł uznać przesyłkę za utraconą;**
- 2) ubytku, uszkodzenia lub zwłoki w dostarczeniu - **od dnia wydania przesyłki;**
- 3) szkód nie dających się z zewnątrz zauważyć - **od dnia protokolarnego ustalenia szkody;**
- 4) zapłaty lub zwrotu należności - **od dnia zapłaty, a gdy jej nie było - od dnia, w którym powinna była nastąpić;**
- 5) niedoboru lub nadwyżki przy likwidacji przesyłek - **od dnia dokonania likwidacji;**
- 6) innych zdarzeń prawnych - **od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.**

Co ważne, podobnie jak w prawie międzynarodowym - bieg przedawnienia zawiesza się na okres **od dnia wniesienia reklamacji lub wezwania do zapłaty do dnia udzielenia odpowiedzi na reklamację lub wezwania do zapłaty i zwrócenia załączonych dokumentów**, najwyżej jednak na okres przewidziany do załatwienia reklamacji lub wezwania do zapłaty (tj. 3 miesiące).

W prawie przewozowym przewóz może być wykonywany przez kilku przewoźników. W sytuacji, w której jeden z przewoźników zapłacił odszkodowanie, ma on prawo do roszczenia zwrotnego do przewoźnika ponoszącego odpowiedzialność za okoliczności, z których szkoda wynikła. W takim przypadku roszczenia przysługujące przewoźnikowi przeciwko innym przewoźnikom **przedawniają się z upływem 6 miesięcy od dnia, w którym przewoźnik naprawił szkodę, albo od dnia, w którym wytoczono przeciwko niemu powództwo.**

W kwestii tematu przedawnienia roszczeń warto mieć także na względzie przewidziane przez Kodeks cywilny formy **przerwania biegu przedawnienia**. W odróżnieniu od zawieszenia biegu przedawnienia, zaistnienie takiej przesłanki powoduje, że termin przedawnienia zaczyna biec od początku. Zgodnie z art. 123 § 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez *“każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do*

rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia”, czyli na przykład złożenie pozwu. Do niedawna także złożenie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej lub wszczęcie mediacji przerywało bieg przedawnienia, lecz na mocy nowelizacji przepisów Kodeksu cywilnego, która weszła w życie z końcem czerwca 2022 r., te czynności powodują jedynie zawieszenie biegu przedawnienia do dnia zakończenia danego postępowania.

Aleksandra Brzęczek

www.translawyers.eu